

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา

อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

SUSTAINABLE STRONG COMMUNITY DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF
HUANA SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG NONG BUA LAMPHU
DISTRICT, NONGBUA LAMPHU PROVINCE

ศรัณย์ เจริญศิริ*, สรัญญา จุฑานิล และ ณัฐพงษ์ พัชรพลรักษ์

Saran Charoensiri*, Saranya Jutanil and Nutthiphong Patcharaphonrak

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Bachelor of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Udon Thani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ของเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการชุมชน ด้านทุน ด้านจัดเครือข่ายความร่วมมือ และด้านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านจัดสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีองค์ความรู้ มีภูมิคุ้มกัน ยากต่อการโดนเอารัดเอาเปรียบจากสังคมภายนอกพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตอำนาจของชุมชนอาจมีข้อจำกัดในการเรียกร้องผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้ จึงควรมีการเสริมสร้างความรู้ที่จะช่วยพัฒนาสิทธิและอำนาจ

* ผู้ประสานงาน: ศรัณย์ เจริญศิริ

อีเมล: saran.ch@udru.ac.th

ต่อรองทางการเมือง อาทิ ความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎหมาย หรือการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรองภายนอก

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชน, ชุมชนเข้มแข็ง

Abstract

The objectives of the research on sustainable strong community development: a case study of Huana Subdistrict Municipality, Mueang Nong Bua Lamphu District, Nongbua Lamphu Province were to study the development of sustainable strong community of Huana Subdistrict Municipality, Mueang Nong Bua Lamphu District, Nongbua Lamphu Province and provide recommendations for the sustainable strong community development of Huana Subdistrict Municipality, Mueang Nong Bua Lamphu District, Nongbua Lamphu Province. This study was conducted using quantitative research method. The research results reveal that the sustainable strong community development of Huana Subdistrict Municipality, Mueang Nong Bua Lamphu District, Nongbua Lamphu Province is perceived at a high level. When considered in each aspect, it was found that the mean score of the acceptance from outside society aspect is ranked the highest followed by those of community management, capital, collaborative networking, continuous activities aspects, and rights management and political bargaining power aspect is ranked the lowest respectively. This study suggests that the community is equipped with knowledge and immunity which makes it difficult to be exploited from external societies to a certain extent. However, the power confines of the community might be subject to limitations in the demand of its vested interests. There should be enhancements of knowledge on rights development and political negotiation power, for instance, knowledge on application of law, or usage of information technology medias to strengthen external negotiation power.

Keywords: Sustainable, Community, Development

บทนำ

การพัฒนาในห้วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่รับเอากระบวนการพัฒนาสมัยใหม่ไปใช้ในการกำหนดทิศทางและแผนการพัฒนาประเทศ เพื่อมุ่งพัฒนาในด้านความเจริญเติบโตเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ ผลพวงจากการพัฒนาในกระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน จึงเกิดการตื่นตัวขนานใหญ่ของขบวนการทางปัญญาด้านการพัฒนาทั้งในระดับองค์กร หมู่นักคิดนักวิชาการด้านการพัฒนา หน่วยงานด้านการพัฒนาระดับประเทศ รวมทั้งองค์กรชุมชนท้องถิ่นทั่วโลก (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2558: 10; วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2532: 4)

แต่ทว่าปัญหาสำคัญของการพัฒนาของชุมชนส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากระบบกลไกนโยบายการบริหารประเทศ ระบบราชการ ที่ยังคงมองประชาชนว่าไม่มีความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง และของชุมชน จึงจำเป็นต้องให้รัฐจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนทำตามวิธีการและขั้นตอนที่คิดมาเป็นสูตรสำเร็จรูปแล้ว ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนเกิดความอ่อนแอ ต้องได้รับการชี้แนะ ชี้้นำ ส่งเสริม และให้การสนับสนุนจากรัฐทั้งในด้านของความคิด การกระทำ และเงินงบประมาณทำให้ชุมชนอ่อนแอ และล่มสลายในที่สุด (ณรัชชอร์ ศรีทอง, 2558: 17) ดังนั้นการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ท่ามกลางการยึดถือแนวทางการพัฒนาที่จะทำให้ประเทศสามารถดำรงอัตลักษณ์ให้มีความยั่งยืนควบคู่กับการตอบรับกระแสการพัฒนาของโลกยุคใหม่ จึงควรยึดถือแนวคิดการพัฒนาที่เน้นบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ใช่การมอบอำนาจสิทธิขาดให้ภาครัฐทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาแต่เพียงฝ่ายเดียว (กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง, 2551: 80)

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ปรากฏชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างระบบการตรวจสอบอำนาจรัฐและก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง เพื่อความยั่งยืนของประชาธิปไตย ซึ่งด้วยสิทธิ เสรีภาพ และการเข้าใจถึงสิทธิของการมีส่วนร่วมของตนเอง ประชาชนจึงสามารถตรวจสอบและเรียกร้องเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐได้มาก และรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้กล่าวถึงการให้ประชาชนเข้ามาจัดการตนเอง การให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญมาจนถึงปัจจุบัน ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ก็ได้เน้นย้ำการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนจัดการตนเอง (Self-Governance) และหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) เป็นสำคัญเช่นกัน (พรพนทิพย์ เพชรมาก, 2556: 5)

เทศบาลตำบลห้วยนา เป็นกรณีศึกษาที่มีบริบทของการพัฒนาที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องด้วยเทศบาลตำบลห้วยนาเป็นเทศบาลตำบลขนาดกลาง ในเขตเทศบาลตำบลห้วยนาไม่มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมมากนัก อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นด้านเกษตร เช่น ปลูกข้าว การปลูกอ้อย และยางพารา โดยอาศัยแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ลำพะเนียง ลำห้วยต่าง ๆ ซึ่งโครงการที่หน่วยงานกำลังดำเนินการและกำลังมีแผนกำลังจะพัฒนาภายในเทศบาลตำบลห้วยนา อาทิ การพัฒนาแก๊สทุ้งต้มที่ได้จากมูลสัตว์ภายในในหมู่บ้าน โครงการส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้า ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และมีโครงการที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ส่งเสริมการปลูกและขยายผลพื้นที่เชิงลาดแหล่งน้ำ/ไหล่ทางระดับชุมชน โครงการส่งเสริมการใช้ระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการปลูกผักอินทรีย์ในพื้นที่เทศบาล รางวัล “สุดยอดคนพลังงาน” ระดับภาค สาขาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นต้น ความสำเร็จจากการพัฒนาทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนต้นแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการจัดสรรพื้นที่ในชุมชนทำแปลงสาธิต ทำอ่างเก็บน้ำ มีการทำแผนพัฒนาตามวาระของชุมชน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิตของชุมชน ที่ทำให้ชาวบ้านปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้ล้วนถือเป็นการสร้างเงื่อนไขสังคมใหม่ ให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนา เกิดความเอื้ออาทร ความรัก ความสามัคคี สนิทสนมฉันท์ต่อกัน ชุมชนสังคมมีความเข้มแข็ง และมีการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาจากแนวคิดองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งของ ธนากร สังเขป (2556: 48) ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการบริหาร ด้านการจัดการกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านทุนด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง และด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก เนื่องจากมีองค์ประกอบที่เหมาะสมกับการศึกษาชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างเป็นรูปธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรทั้งหมดที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 5 หมู่บ้าน ซึ่งมีประชาชนทั้งสิ้น 3,622 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จำนวน 360 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสุตรของ Yamane's (Yamane, 1973) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยคำนวณตามสัดส่วน จากนั้นดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	ประชากรรวม	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1	1,283	128
หมู่ที่ 4	719	71
หมู่ที่ 5	455	45
หมู่ที่ 9	571	57
หมู่ที่ 13	594	59
รวม	3,622	360

ที่มา: แผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลหัวนา (2460-2562: 11)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการบริหาร ด้านการจัดการกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านทุน ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง และด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก จำนวน 35 ข้อ โดยใช้การวัดตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale)

โดยการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย เอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นข้อคำถามเพื่อให้ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบและเพื่อแก้ไขข้อความให้เหมาะสม แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขออนุญาตนายเทศมนตรี เทศบาลตำบลห้วยนา ผู้ใหญ่บ้านเพื่อเข้าไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามและนัดหมายวัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในหมู่บ้าน จำนวน 360 ชุด โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บข้อมูลให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เข้าใจ โดยมีแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 360 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับกาวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้เก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับแล้ว นำมาทำการลงรหัสข้อมูล (Coding) แล้วจึงนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัย

เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบ
วัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ
และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ และร้อยละ

4.2 ข้อมูลแนวทางการพัฒนาที่ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยโดยกำหนดคำตอบในการวัดค่าเป็น 5 ระดับ
ซึ่งกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ (Likert, 1967)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบล
ห้วยนา อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มา
วิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์และนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	125	34.70
หญิง	235	65.30
รวม	360	100.00
อายุ		
20 ปี หรือต่ำกว่า	19	5.30
21 – 30 ปี	27	7.50
31 – 40 ปี	59	16.40
41 – 50 ปี	116	32.20
51 – 60 ปี	80	22.20
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	59	16.40
รวม	360	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	215	59.70
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย	95	26.40
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปวส. ปวช.	35	9.70
ปริญญาตรี	15	4.20
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
รวม	360	100.00

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	245	68.10
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	23	6.40
ลูกจ้างเอกชน	15	4.20
รับจ้างทั่วไป	48	13.30
ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ	4	1.10
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	9	2.50
อื่น ๆ	16	4.40
รวม	360	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
3,000 บาท หรือน้อยกว่า	128	35.60
3,001 – 6,000	62	17.20
6,001 – 9,000	70	19.40
9,001 – 12,000	71	19.70
12,001 – 15,000	19	5.30
มากกว่า 15,000 บาท	10	2.80
รวม	360	100.00

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 รองลงมาเป็นเพศชาย มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 34.70 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 32.20 รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 และน้อยที่สุดอยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ตามลำดับ ในส่วนของระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามีจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 59.70 รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย

มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 26.40 และน้อยที่สุดมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 ตามลำดับ ในส่วนของอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 68.10 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 และน้อยที่สุด ได้แก่ อาชีพลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10 ตามลำดับ ในส่วนของรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ 3,000 บาท หรือน้อยกว่า มีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 รองลงมาคือมีรายได้อยู่ในช่วง 9,001-12,000 บาท มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 และน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนของท่านมีการกำหนดปรัชญา นโยบายและเป้าหมายของชุมชนร่วมกัน	3.76	0.72
2. ชุมชนของท่านมีการระดมสมองจากสมาชิกเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ชุมชนร่วมกัน	3.53	0.83
3. ชุมชนของท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.64	0.86
4. ชุมชนของท่านมีการประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ เช่น ติดแผ่นป้ายวิสัยทัศน์ชุมชนไว้ทั่วชุมชน	3.71	0.87
5. ชุมชนของท่านมีความคิด ความเชื่อ สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาที่วางไว้	3.59	0.81
ภาพรวม	3.64	0.82

จากตารางที่ 3 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 (S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อชุมชนของท่านมีการกำหนดปรัชญา นโยบายและ เป้าหมายของชุมชนที่ชัดเจนร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D.=0.72) รองลงมา ข้อชุมชนของท่านมีการประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ เช่น ติดแผ่นป้ายวิสัยทัศน์ชุมชนไว้ทั่วชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 (S.D.=0.87) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อชุมชนของท่านมีการระดมสมอง มาจากสมาชิกเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ชุมชนร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 (S.D.= 0.83) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการ	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนของท่านมีระบบในการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว	3.68	0.80
2. ชุมชนของท่านมีการแบ่งหน้าที่กันเป็นฝ่ายอย่างชัดเจน	3.65	0.77
3. ชุมชนของท่านมีเวทีรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อหาทางแก้ไขภายในชุมชน	3.62	0.89
4. ท่านมีการร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนอื่น เช่น มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	3.59	0.86
5. ชุมชนของท่านมีแบบแผนและขั้นตอนดำเนินงานที่ชัดเจน	3.74	0.77
ภาพรวม	3.65	0.82

จากตารางที่ 4 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อชุมชนของท่านมีแบบแผนและขั้นตอนดำเนินงานที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74

(S.D.=0.77) รองลงมา ข้อชุมชนของท่านมีระบบในการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 (S.D.=0.80) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อท่านมีการร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนอื่น เช่น มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (S.D.=0.86) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ด้านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนท่านได้จัดประชุมเพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ	3.75	0.74
2. ชุมชนของท่านมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน	3.60	0.82
3. ชุมชนของท่านส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มหัตถกรรม	3.63	0.89
4. ชุมชนท่านมีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจประสบการณ์แก่คนในชุมชน	3.65	0.84
5. ชุมชนท่านมีกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมที่ดีงามแก่บุคคลภายนอก	3.63	0.89
ภาพรวม	3.65	0.83

จากตารางที่ 5 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D.=0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ข้อ 1. ชุมชนท่านได้จัดประชุมเพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 (S.D.=0.74) รองลงมา ข้อ 4. ชุมชนท่านมีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจประสบการณ์แก่คนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D.=0.84) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 2. ชุมชนของท่านมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชน
เข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัด
หนองบัวลำภู ด้านทุน

ด้านทุน	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดรายได้แก่ชุมชน	3.68	0.80
2. ชุมชนท่านใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนเกิดผลประโยชน์ สูงสุด เช่น ที่ดิน	3.80	0.80
3. ชุมชนของท่านใช้ภูมิปัญญาของชุมชนก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เช่น อัญมณี ประสาน เตาดินเผา	3.62	0.96
4. ชุมชนของท่านได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงาน ภาครัฐ	3.54	0.87
5. ชุมชนท่านจัดทำทุนสำรองไว้สำหรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ระหว่างดำเนินการพัฒนา	3.54	0.80
ภาพรวม	3.63	0.85

จากตารางที่ 6 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านทุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D.=0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าข้อ 2. ชุมชนท่านใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชนเกิดผลประโยชน์สูงสุด เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 (S.D.=0.80) รองลงมา ข้อ 1. ชุมชนท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดรายได้แก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 (S.D.=0.80) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 5. ชุมชนท่านจัดทำทุนสำรองไว้สำหรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการพัฒนา และข้อ 4. ชุมชนของท่านได้รับการสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 (S.D.=0.80, 0.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชน
เข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัด
หนองบัวลำภู ด้านเครือข่ายความร่วมมือ

ด้านเครือข่ายความร่วมมือ	\bar{X}	S.D.
1. ท่านมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายดำเนินงาน เช่น กลุ่มทอผ้า	3.72	0.83
2. ชุมชนท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับหน่วยงาน ภายนอก	3.59	0.82
3. ชุมชนของท่านมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ภายในชุมชน	3.66	0.82
4. ชุมชนของท่านมีการแลกเปลี่ยนความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มอาชีพอื่น	3.51	0.79
5. ชุมชนท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนอื่น ๆ และมีกิจกรรม ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	3.79	0.86
ภาพรวม	3.65	0.82

จากตารางที่ 7 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D.=0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อ 5. ชุมชนท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนอื่น ๆ และมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (S.D.=0.86) รองลงมา ข้อ 1. ท่านมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายดำเนินงาน เช่น กลุ่มทอผ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 (S.D.=0.83) และน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 4. ชุมชนของท่านมีการแลกเปลี่ยนความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มอาชีพอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 (S.D.=0.79) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง

ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง	\bar{X}	S.D.
1. เครือข่ายชุมชนของท่านมีอำนาจต่อรองกับกลุ่มอำนาจต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน	3.52	0.91
2. ผู้นำชุมชนของท่านมีสิทธิในการเรียกร้องผลประโยชน์ที่พึงได้จากรัฐ เช่น มีสิทธิขอทุน ขอข้อมูล	3.44	0.86
3. ผู้นำชุมชนของท่านได้เข้าไปต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ เช่น การต่อรองราคาสินค้าที่ชุมชนนำออกไปจำหน่าย	3.42	0.91
4. ชุมชนท่านมีอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเอง	3.54	0.91
5. ชุมชนท่านเป็นอิสระจากกลุ่มการเมือง	3.54	0.94
ภาพรวม	3.49	0.91

จากตารางที่ 8 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 (S.D.=0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อ 5. ชุมชนท่านเป็นอิสระจากกลุ่มการเมือง และชุมชนท่านมีอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 (S.D.=0.94, 0.91) รองลงมาคือ ข้อ 1. เครือข่ายชุมชนของท่านมีอำนาจต่อรองกับกลุ่มอำนาจต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D.=0.91) และน้อยที่สุดได้แก่ ข้อ 3. ผู้นำชุมชนของท่านได้เข้าไปต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ เช่น การต่อรองราคาสินค้าที่ชุมชนนำออกไปจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 (S.D.= 0.91) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการพัฒนาชุมชน
เข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัด
หนองบัวลำภู ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก

ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก	\bar{X}	S.D.
1. ชุมชนของท่านมีการออกไปศึกษาดูงานที่อื่น	3.83	0.88
2. ชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาแนวทางการพัฒนาในชุมชนท่าน	3.69	0.86
3. ชุมชนท่านมีการเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานสู่สาธารณะ	3.69	0.37
4. แนวทางการพัฒนาของชุมชนท่านได้รับการยอมรับจากภายนอก เช่น เคยได้รับรางวัลยอดเยี่ยมคนพลังงาน	3.75	0.91
5. หน่วยงานอื่น ชุมชนอื่น นำแนวทางการพัฒนาของท่านไปใช้ได้จริง	3.71	0.81
ภาพรวม	3.73	0.86

จากตารางที่ 9 การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อ 1. ชุมชนของท่านมีการออกไปศึกษาดูงานที่อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 (S.D.=0.88) รองลงมา ข้อ 4. แนวทางการพัฒนาของชุมชนท่านได้รับการยอมรับจากภายนอก เช่น เคยได้รับรางวัลยอดเยี่ยมคนพลังงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 (S.D.=0.91) และน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อ 2. ชุมชนอื่นเข้ามาศึกษาแนวทางการพัฒนาในชุมชนท่าน และข้อ 3. ชุมชนท่านมีการเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานสู่สาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 (S.D.=0.86, 0.37) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมกัน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 (S.D.=0.63) ทั้งนี้เป็นเพราะ ประชาชนมีแนวความคิดที่จะพัฒนาร่วมกัน มีกฎระเบียบที่เป็นเหมือนกรอบที่คนในชุมชนตั้งไว้ปฏิบัติร่วมกัน หรือเครือข่ายการพัฒนาชุมชนที่ตั้งขึ้น

มีกฎระเบียบการปฏิบัติในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็อง-ฌัก อ็องรี (2558: 137) ที่อธิบายว่า ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่คนในชุมชนสามารถดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีวิสัยทัศน์สามารถคาดการณ์ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ขณะที่ด้านทุน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 (S.D.=0.61) ทั้งนี้เป็นเพราะ ชุมชนได้นำที่ดินเปล่าของชุมชนมาทำเกษตรอินทรีย์โดยรวมกลุ่มประชากรที่สนใจทั้งในชุมชนและนอกชุมชน อีกทั้งยังทำให้เกิดรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตโดยตรงและการแปรรูป ซึ่งสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2542: 27) ที่อธิบายว่า การพัฒนาที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนที่เป็นสมาชิกชุมชนต้องมีจิตสำนึกของการพึ่งพาตนเอง มีทุนการเงิน ทุนทางสังคม (Social Capital) ซึ่งเป็นทุนที่ทำให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และด้านการยอมรับจากสังคมภายนอก พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D.=0.63) ทั้งนี้เป็นเพราะ ชุมชนมีแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานอื่นได้จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป อีกทั้งชุมชนได้รับรางวัลซึ่งเป็นเครื่องหมายของความสำเร็จและเป็นการแสดงถึงแบบอย่างในแนวทางการพัฒนาในด้านนั้น ๆ เช่น รางวัล “สุดยอดคนพลังงาน” สาขาโครงการพลังงานชุมชนแบบมีส่วนร่วมยอดเยี่ยม ระดับภาค และระดับจังหวัด หลังจากที่ชุมชนได้รับรางวัลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเกิดเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ชุมชน และเป็นที่น่าสนใจของหน่วยงานภายนอก จึงมีการเข้ามาศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ตัวแทนสำนักพระราชวัง และคณะรัฐมนตรี เป็นต้น ทั้งนี้การที่มีหน่วยงานเข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ชุมชนจึงง่ายต่อการเผยแพร่เอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่สามารถปรับใช้ต่อชุมชนอื่นได้ ต่อผู้มาศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ยศ สันติสมบัติ (2542: 200) ที่จำแนกองค์ประกอบที่ทำให้ชุมชนพัฒนาอันต้องประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นเป็นหลัก ตอบสนองความต้องการของยุคสมัยได้อย่างเหมาะสม ควบคุมการผลิตและการสร้างอำนาจต่อรองกับภายนอกได้ มีการสร้างเครือข่ายภายในชุมชนและภายนอก อีกทั้งชุมชนต้องมีศักยภาพในการผลิตความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ในด้านสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง พบว่าชุมชนมีองค์ความรู้ มีภูมิคุ้มกัน ยากต่อการโดนเอารัดเอาเปรียบจากสังคมภายนอกพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตอำนาจของชุมชนอาจมีข้อจำกัดในการเรียกร้องผลประโยชน์ที่ชุมชนพึงได้ จึงควรมีการเสริมสร้างความรู้ที่จะช่วยพัฒนาสิทธิและอำนาจต่อรองทางการเมือง อาทิ ความรู้เกี่ยวกับการใช้กฎหมาย หรือการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรองภายนอก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เช่น สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น เพื่อให้ผลการศึกษา มีรายละเอียดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในการอธิบายมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เช่น ปัจจัยแห่งความสำเร็จ กระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง. (2551). **คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับบทบาทที่เกี่ยวข้องต่อเสรีภาพของประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Chamkajang, K. (2008). **National Human Rights Commission of Thailand and roles related to the freedom of people in democratic development**. Bangkok: Thammasat University. (in Thai).

ณรัชช็อร ศรีทอง. (2558). **กระบวนการสร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

Sritong, N. (2015). **Creation process of self-reliance and sustainable communities**. Bangkok: Odeon Store. (in Thai).

ธนากร สังเขป. (2556). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Sangkeb, T. (2013). **Sustainable development**. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House. (in Thai).
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Wasi, P. (1999). **Sufficiency economy and civil society**. Bangkok: Thai Wattana Panich. (in Thai).
- พรรณทิพย์ เพชรมาก. (2556). **ปัจจุบัน ปฏิบัติ ปฏิรูป ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสู่การปฏิรูปประเทศไทย**. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- Petchmark, P. (2013). **Present, adversary, reform, the self-managing communities to reform of Thailand**. Community Organizations Development Institute (Public Organization). (in Thai).
- ยศ สันตสมบัติ. (2542). **ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Santasombat, Y. (1999). **Biodiversity and indigenous knowledge for sustainable development**. Chiang Mai: Biodiversity and Indigenous Knowledge Research Center for Sustainable Development Chiang Mai University. (in Thai).
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2532). **หลักการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนประยุกต์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Wiruchnipawan, W. (1989). **Principles of community development. Applied community development**. Bangkok: Odeon Store. (in Thai).
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2558). **นโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ เพื่อการพัฒนาขบวนการองค์กรชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักสื่อสารการพัฒนา.
- Community Organizations Development Institute (Public Organization). (2015). **Institute Committee policy for the development of community organizations**. Bangkok: Bureau of Communication Development. (in Thai).

- Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement.** P.90-95. Fishbein, Martin, Ed. New York : Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** New York: Harper and Row Publication